

Masterclass Handelingsgericht Werken voor IB'ers en rekenspecialisten

15 september 2010
9.00 – 16.00

Berber Klein
Henk Logtenberg &
Liesbeth van Well

Agenda (1)

1. Introductie

- 1.1: Voorstellen
- 1.2: Warming - up
- 1.3: Doelen vandaag

2. Focus op handelingsgericht werken

- 2.1: Wat doe je aan HGW? Vragen, knelpunten?
- 2.2: Handelingsgericht werken in vogelvlucht
- 2.3: Handelingsgericht werken: principes

3. Verder inzoomen op handelingsgericht werken

- 3.1: De relatie tot 1-zorgroute
- 3.2: Profiel maken van de eigen school
- 3.3: Convergente en divergente differentiatie

Agenda (2)

4. Cyclus handelingsgericht werken

- 4.1: Cyclus handelingsgericht werken: theorie
- 4.2: Cyclus toetsen aan de huidige schoolpraktijk
- 4.3: Uitvoeren van handelingsgericht werken op de school
- 4.4: Uitvoeren van handelingsgericht werken op de school: de rollen

5. Afsluiting

- 5.1: Plenaire terugkoppeling van de dag
- 5.2: Afsluiting

1.3 Doelen van vandaag

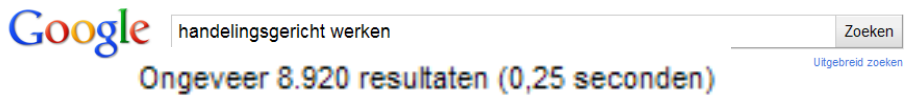
Aan het einde van deze bijeenkomst:

- 1) Heb je een stevige kennisbasis over handelingsgericht werken
- 2) Heb je onderzocht wat de stand van zaken is op jouw school bij dit onderwerp
- 3) Heb je jouw rol bij handelingsgericht werken in de school overdacht en afgestemd met de IB'er / Rekenspecialist

2.2 Handelingsgericht werken in vogelvlucht

Het internet [Afbeeldingen](#) [Video's](#) [Maps](#) [Nieuws](#) [Boeken](#) [Gmail](#) [meer](#) ▼

- 1) Wat is het?
- 2) Wat hoort erbij?
- 3) Verhouding tot het WSNS

2.2 Handelingsgericht werken in vogelvlucht

1997

Pameijer

- Praktijkmodel voor diagnostiek en **advisering**
- Proces
- Hulpvraag van leerling, leerkracht & ouder centraal
- Samenwerking met school, ouder & kind
- Procedurele richtlijnen

2.2 Handelingsgericht werken in vogelvlucht

1997

2004

Pameijer & van Beukering

- Gehele herziene versie
- Aandacht voor wat werkt / werkt niet
- Vakinhoudelijke richtlijnen diagnostiek in de onderwijsleer- en opvoedingssituatie
- Meer samenwerking met school, ouder & kind
- Aandacht voor positieve kenmerken

2.2 Handelingsgericht werken in vogelvlucht

1997

2004

Pameijer & van Beukering

- praktijkmodel met vijf fasen:
 - Intake
 - Strategie
 - Onderzoek
 - Indicering
 - Advisering

2.2 Handelingsgericht werken in vogelvlucht

1997 2004 2006

Pameijer & van Beukering

- systematische manier van werken in de school, gebaseerd op HGD
- Onderwijsbehoefte centraal
- Systematisch en transparant
- Doelgericht werken
- Transactioneel kader
- Constructief samenwerken
- Positieve kenmerken

2.2 Handelingsgericht werken in vogelvlucht

1997 2004 2006 2010

Pameijer, van Beukering & de Lange

- Handreiking voor het schoolteam
- Maakt adaptief onderwijs & doeltreffende leerlingbegeleiding concreet

2.2 Handelingsgericht werken in vogelvlucht

1997 2004 2006 2007 2010

1-zorgroute
Clijisen, de Lange, Gijzen & Spaans)

-Interne zorg op groeps- & schoolniveau plus externe zorg

-Gebaseerd op HGW

- Werken met groepsplannen vanuit ontwikkelperspectief van elke leerling

2.2 Handelingsgericht werken in vogelvlucht

1997 2004 2006 2007 2010

Focus van deze masterclass....

2.3 Handelingsgericht werken: principes

Onderwijsbehoeften centraal:

- Formuleren wat een kind nodig heeft om een bepaald doel te bereiken
 - Wat vraagt het kind aan ons?
 - Welke benadering, aanpak en instructie heeft het nodig?
 - Pedagogische & didactische afstemming van aanpak
- Diagnostiek, advisering & begeleiding richten op verbeteren van afstemming
- Benoemen behoeften & vertalen naar gewenste onderwijsaanbod
 - Doelgericht
 - Stimuleert handelen
 - Biedt perspectief

2.3 Handelingsgericht werken: principes

Onderwijsbehoeften centraal:

“Wat dit kind van deze ouders, in deze groep bij deze leraar op deze school voor de komende periode nodig heeft.”

Deze leerling heeft...

- Instructie nodig die....
 - Opdrachten of materialen nodig die...
 - Leeractiviteiten nodig die...
 - Feedback nodig die....
 - Groepsgenoten nodig die...
 - Een leraar nodig die....
- ...om het gestelde doel te behalen.

2.3 Handelingsgericht werken: principes

Systematisch & transparant:

- IB handelt planmatig
- Stap-voor-stap werkwijze
- Ontwikkelt / kiest formulieren voor informatieverzameling

Verantwoorde instrumenten & kennis:

- Verzamelen gegevens dmv toetsen, vragenlijsten, observaties, gesprekken met alle betrokkenen
- Alleen als het zinvol is!
- Toetsen zijn: objectief, betrouwbaar, goed genormeerd, valide (COTAN)
- Verantwoorde kennis (evidence based)

2.3 Handelingsgericht werken: principes

Doelgericht werken:

- Alleen info verzamelen die relevant is voor de diagnostiek & advisering
- De hulpvraag staat centraal
- Gericht op beantwoorden hulpvraag om te kunnen adviseren
- Diagnose is geen doel op zich maar een middel om goed te kunnen adviseren!

2.3 Handelingsgericht werken: principes

Transactioneel kader:

- Richten niet enkel op het kind, maar op het kind in interactie met zijn omgeving.
- Pedagogische activiteiten
 - Basisvoorwaarden competentie, relatie, autonomie
- Instructie activiteiten
 - Goede organisatie, instructie, klassenmanagement, differentiatie
- Planmatig werken in de groep
 - Toetsbare streefdoelen, leerproces nauwgezet volgen, onderwijsaanbod aanpassen op vastgestelde vorderingen

2.3 Handelingsgericht werken: principes

Constructief samenwerken:

- Participatie van leraar, ouders en kind
- Elkaars verwachtingen serieus nemen
- Zie iedereen als ervaringsdeskundige

2.3 Handelingsgericht werken: principes

Positieve kenmerken:

- Biedt tegenwicht aan het vormen van een negatief beeld van kind, leraar, groep, school en ouders
- Biedt perspectief: verder uitbouwen!
- Focus op wat goed gaat, uitzonderingen → geeft handreiking tot handelen

3.2 Profiel maken van de eigen school

Welke type instructie, plan, sturing en differentiatie hoort bij jouw schoolprofiel?

1. Wissel in tweetallen informatie over jouw school uit over
instructie
plannen (groepsplan, handelingsplan)
sturing
differentiatie
2. Deelnemer A begint, terwijl deelnemer B nauwkeurig luistert
3. Bij **Switch** worden de rollen omgekeerd
4. Deelnemer B neemt de draad op bij het laatste idee van deelnemer A, voordat hij/zij nieuwe informatie aanvult

3.3 Convergente en divergente differentiatie

Differentiatie:

- het geheel aan maatregelen die erop gericht zijn het onderwijsleerproces zoveel mogelijk **af te stemmen op verschillen** tussen leerlingen. De maatregelen kunnen op zowel **pedagogisch, didactisch, organisatorisch** als inhoudelijk gebied zijn. Het gaat erom dat iedere leerling zich goed voelt in de klas en hierin zinvol, betrokken, actief en zelfstandig bezig is. (Förerrer & Janssen, 1996)

Vormen van differentiatie (1)

Divergente differentiatie

- Vasthouden aan het lesrooster; per kind per week evenveel tijd voor rekenen
- Tijdens de rekentijd laten we de leerlingen “vrij”
- Leerlingen kunnen in eigen tempo en op eigen niveau werken
- De vorderingen tussen de leerlingen gaan uit elkaar lopen

Vb.

- Niveaugroepen:
- Individuele leerprogramma's:

Vormen van differentiatie (2)

Convergente differentiatie:

- Uitgangspunt zijn de minimumdoelen, die alle leerlingen moeten bereiken
- Er wordt rekening gehouden met verschil in tempo en niveau
- De vorderingen van de leerlingen blijven bij elkaar
- De groep gaat als geheel door de leerstof
- Sterke leerlingen gaan zelfstandig aan het werk, zwakke leerlingen krijgen extra hulp

Soorten groepsplannen

Pedagogisch groepsplan

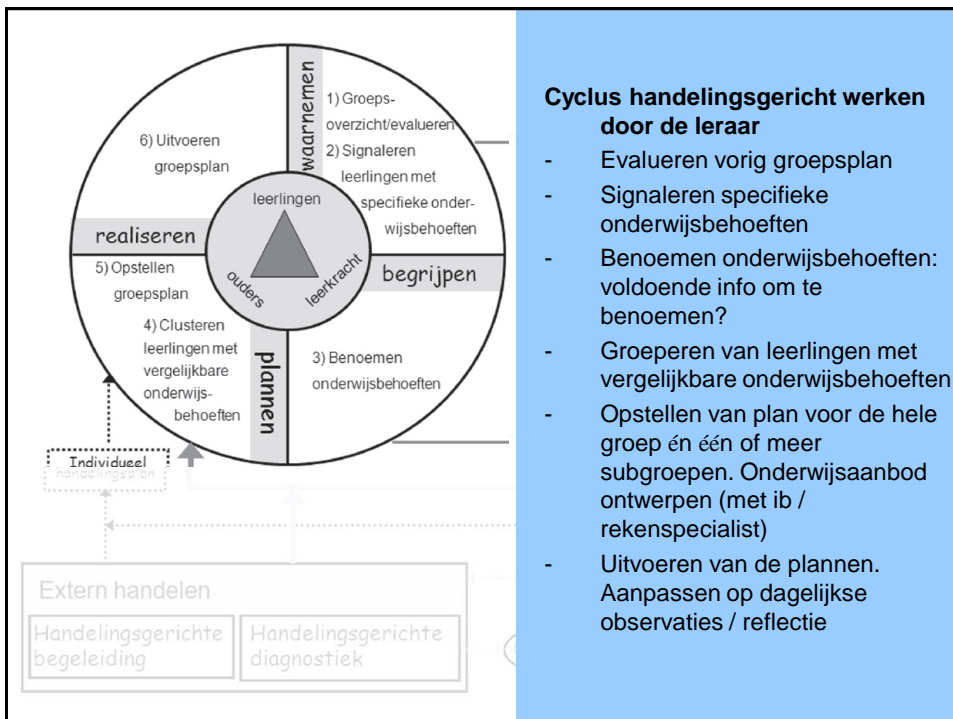
Didactisch groepsplan

3.1 Cyclus van Handelingsgericht werke

1-zorgroute is een handreiking voor het meer handelingsgericht werken op de school en binnen het samenwerkingsverband.

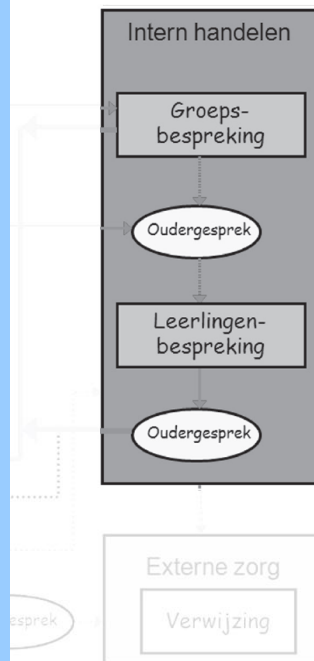
- **Cyclus van handelingsgericht werken**
 1. Cyclus handelingsgericht werken door de leraar
 2. Groepsbespreking
 3. Leerlingbegeleiding
 4. Individueel handelingsplan (IHP)
 5. Extern handelen
 6. Externe zorg

Groepsbespreking:

Leraar en IB'er bespreken volgende vragen:

- hebben I'n geprofitteerd van aanpak in de plannen?
- welke leerlingen zijn gesignaleerd? En wat zijn hun ped-didactische behoeften?
- Weten we voldoende om onderwijsbehoeften te kunnen formuleren? Info verzamelen
- Welke leerlingen hebben vergelijkbare behoeften en hoe zijn zij te groeperen?
- Heeft de leraar begeleiding van IB nodig? Duidelijke begeleidingsvraag formuleren
- Als onderwijsbehoeften van leerlingen onduidelijk blijven, of leerling profiteert onvoldoende van plan → aanmelden leerlingbespreking.

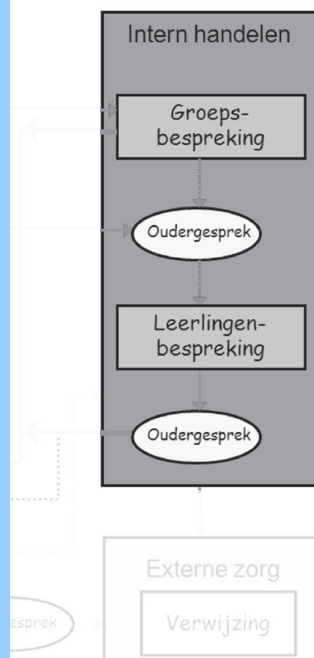

Leerlingen aangemeld voor groepsbespreking:

Vindt gesprek met ouders plaats.

- Herkennen zij de signalen van de school?
- Welke signalen zijn er in de thuissituatie?
- Wat gaat goed op school?
- Wat gaat goed thuis?
- Welke vragen zijn er?

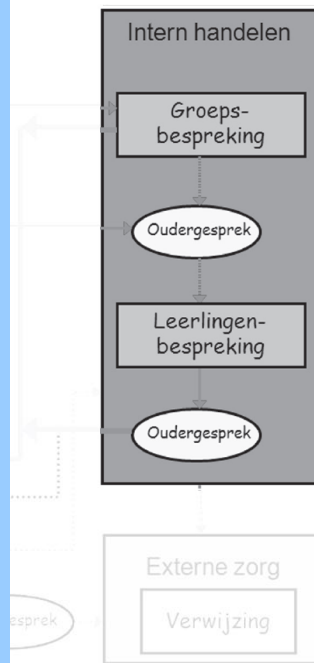
Doel: Formuleren duidelijke vraag voor leerlingbespreking

Leerlingbespreking:

- Regie bij IB
- Doel is geformuleerde vragen te beantwoorden, onderwijsbehoeften van de leerling te verhelderen, bekijken hoe daaraan tegemoet te komen.
- Als behoeften niet binnen subgroepsplan passen, dan naar IHP
- Als onderwijsbehoeften onduidelijk blijven (na intern onderzoek): extern HGD aanvragen
- Als onderwijsbehoeften duidelijk zijn maar in school niet voldoende ondersteuning is voor leerkracht: ambulante begeleiding aanvragen
- Als alle herhaalde inspanningen ontoereikend zijn: overwegen andere school voor (s)bo

Schakelmoment naar externe zorg

Individueel handelingsplan:

- Onderwijsbehoeften van leerling centraal
- Erop gericht dat leerling weer gaat profiteren van groeps- of subgroepsplan
- Bestrijkt zelfde periode als andere plannen en wordt in groepsbespreking geëvalueerd.

